

Raport z monitoringu za miesiąc lipiec 2014 r.

Raport z monitoringu został przygotowany w ramach projektu „EAPN Polska – wspólnie budujemy Europę Socjalną” współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Streszczenie

W opracowaniu omówiony został projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, przygotowany przez MPiPS, a następnie przyjęty przez Radę Ministrów. Oprócz tego miesiąc lipiec przyniósł szereg interesujących raportów Najwyższej Izby Kontroli, które również zostały omówione poniżej. Chodzi przede wszystkim o raport na temat polityki państwa wobec bezdomności, a także dwa raporty o tematyce edukacyjnej - o zagrożeniu patologiami w szkole oraz o przygotowaniu szkół do nauki w nich sześciolatków. W kontekście edukacyjnym przybliżone zostało rozporządzenie regulujące tegoroczne zasady korzystania ze wsparcia materialnego w ramach programu „Wyprawka szkolna”. W kontekście dyskryminacji istotna wydaje się działalność Rzecznika Praw Obywatelskich, który wystąpił w sprawie przepisów niewystarczająco chroniących przed dyskryminacją osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych, a także osób niepełnosprawnych nie posiadających stosownego orzeczenia w ramach szkolnictwa wyższego. Kwestia praw osób niepełnosprawnych została znacznie szerzej podjęta w przygotowanym przez MPiPS projekcie sprawozdania z realizacji Konwencji ONZ dotyczącej praw osób niepełnosprawnych. Ze względu na liczne obiekcje środowisk działających w obszarze niepełnosprawności wobec tego dokumentu, także i głosy tych organizacji zostały przytoczone. Wśród aktywności poselskiej warto zwrócić uwagę na wniesiony przez klub SLD projekt ustawy o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Struktura raportu

Streszczenie.....	2
Wprowadzenie.....	4
Prawo pracy.....	5
Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Rady Ochrony Pracy w sprawie zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej.....	5
Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.....	7
Projekt sprawozdania z realizacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.....	7
Wystąpienie RPO do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego ws. dotacji dla niepełnosprawnych studentów i doktorantów.....	9
Mieszkalnictwo	10
Raport NIK na temat polityki państwa wobec bezdomności.....	10
Pomoc społeczna.....	12
Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych	12
Edukacja	15
Raport Najwyższej Izby Kontroli o zapobieganiu patologiom w szkołach	15
Raport NIK z kontroli sprawdzającej stan przygotowania szkół na przyjęcie sześciolatków	17
Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych.....	19
Inne	20
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.....	20
Wnioski.....	23

Wprowadzenie

Najbardziej doniosłym z punktu widzenia PK EAPN wydarzeniem jakie miało miejsce lipcu było skierowanie na Komitet Stały Rady Ministrów projektu Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznego, który następnie został przyjęty w pierwszej połowie sierpnia. Program obejmuje działania na wielu frontach polityki społecznej i dlatego sporo uwagi poświęcono mu w lipcowym raporcie.

Wśród działań legislacyjnych uwagę zwrócił wniesiony przez klub poselski SLD projekt dotyczący zmian w zasadach przyznawania dodatków pielęgnacyjnych, mający na celu rozszerzenie zakresu uprawnionych do niego.

Polityka na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, a konkretnie bezdomnością, stała się przedmiotem zainteresowania Najwyższej Izby Kontroli, która w lipcu przedstawiła raport z kontroli na ten temat. Także dwa inne raporty NIK z tego miesiąca wydają się godne uwagi, zwłaszcza w obliczu nadchodzącego roku szkolnego. Jeden z nich dotyczy stanu przygotowania szkół do potrzeb sześciolatków, a drugi zagrożenia patologiami w polskich szkołach. Zwłaszcza drugi z omówionych raportów ze względu na zakres jak i wyniki kontroli jest godny uwagi PK EAPN, gdyż ukazuje rozległą sferę zagrożeń na jakie narażona jest młodzież szkolna, które mogą skutkować wykluczeniem społecznym, a także sygnalizuje kierunki działań jakie należy podjąć by im przeciwdziałać.

Jeśli chodzi o dzieci ubogie i zagrożone wykluczeniem, niemałe znaczenie może mieć treść rozporządzenia MEN w sprawie pomocy w zakupie podręczników, w ramach programu „Wyprawka Szkolna”, który dotyczy nie tylko najuboższych, ale także częściowo dzieci w trudnej sytuacji życiowej i tych o specjalnych potrzebach edukacyjnych, związanych z niepełnosprawnością.

Niepełnosprawni to grupa wciąż zagrożona dyskryminacją na różnych etapach kształcenia. Rzecznik Praw Obywatelskich doszukał się takich zagrożeń w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw.

Szerzej kwestie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w różnych wymiarach życia społecznego porusza rządowy projekt sprawozdania z realizacji Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Jest to dokument bardzo obszerny, ale mimo to w swej treści budzący niedosyt szeregu środowisk reprezentujących osoby niepełnosprawne i ich prawa. Część owych obiekcji zostanie przytoczona także poniżej, również dlatego że pokazują, iż

w monitoringu warto koncentrować się nie tylko na samych aktach prawnych, ale także na tym na ile prawo jest realizowane w praktyce.

Prawo pracy

Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Rady Ochrony Pracy w sprawie zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej

Rzecznik Praw Obywatelski, w ramach swoich zadań związanych z dbaniem o równe traktowanie obywateli, prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej, która z pobudek dyskryminacyjnych miała zostać zwolniona z pracy. RPO zwrócił się w tej sprawie z prośbą o interwencję do Państwowej Inspekcji Pracy. W opinii RPO *„podstawowymi zadaniami Państwowej Inspekcji Pracy są m.in. kontrola przestrzegania prawa pracy, w tym przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, czyli wykonywania pracy lub świadczenia usług na podstawie umów cywilnoprawnych, oraz podejmowanie działań prewencyjnych i promocyjnych zmierzających do zapewnienia przestrzegania przepisów prawa pracy”*. W związku z powyższym Rzecznik wyraził opinię, że przepisy o równym traktowaniu zakazujące dyskryminacji w obszarze pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej mieszczą się w obszarze zadań PIP.

Z kolei Główny Inspektor Pracy odpowiedział, że PIP kontroluje przestrzeganie przepisów prawa pracy, a takimi przepisami nie są przepisy ustawy o równym traktowaniu. Co więcej Główny Inspektor Pracy podkreślił, że w przypadku osób zatrudnionych w oparciu o umowę cywilnoprawną, Państwowa Inspekcja Pracy może badać kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz legalność zatrudnienia.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich należałoby usunąć obecne dysproporcje między istniejącymi formami ochrony zatrudnienia pracowniczego a pozostałymi typami zatrudnienia. Oprócz tego RPO sugeruje poddanie pod rozagę tego, czy w przepisach upoważniających Państwową Inspekcję Pracy do prowadzenia czynności kontrolnych z zakresu przestrzegania przepisów prawa pracy nie powinno znaleźć się także upoważnienie do kontroli przestrzegania przepisów wspomnianej ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, zakazujących nierównego

traktowania osób fizycznych wykonujących pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej. W opinii Rzecznika, „sprawa ta może stanowić przyczynek do oceny zapewnienia efektywności prawa unijnego wdrożonego powołaną wyżej ustawą oraz zidentyfikowania środków ochrony prawnej przed nierównym traktowaniem w szczególnym obszarze jakim jest zatrudnienie niepracownicze”.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się w tej kwestii z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie możliwości zainicjowania przez Radę Ochrony Pracy proponowanych zmian legislacyjnych.

Znaczenie dla PK EAPN

Wystąpienie RPO dotyka ważnego problemu jakim są niewystarczające bądź nieprecyzyjne prawne mechanizmy ochrony przed dyskryminacją osób zatrudnionych na zasadach innych niż stosunek pracy. Osoby pracujące na podstawie umów cywilnoprawnych są szczególnie słabo zabezpieczone społecznie, wobec czego warto śledzić i poprzeć inicjatywy, które mogą przyczynić się do zmian prawnych zwiększających poziom bezpieczeństwa socjalnego i ochronę przed dyskryminacją osoby pracujące, nie chronione przepisami pracy.

Dokument dostępny na

<http://www.brpo.gov.pl/pl/content/do-przewodniczacej-rady-ochrony-pracy-ws-zatrudnionych-na-podstawie-umowy-cywilnoprawnej>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
3 czerwca 2014 r.	RPO	Wystąpienie skierowane do Rady Ochrony Pracy	Wysokie

Promocja zatrudnienia, rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Projekt sprawozdania z realizacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych

9 lipca 2014 r. rząd przedstawił projekt sprawozdania z realizacji zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument został zaprezentowany podczas posiedzenia Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP, z udziałem resortów oraz organizacji pozarządowych skupiających osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów.

W obszernym sprawozdaniu z realizacji Konwencji strona rządowa skoncentrowała się przede wszystkim na ukazaniu obowiązującego w Polsce stanu prawnego, co wywołało zastrzeżenia organizacji zajmujących się ową tematyką.

Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej możliwe jest zapoznanie się zarówno z treścią projektu sprawozdania jak i oficjalnie wysłanymi uwagi szeregu organizacji, w tym: Porozumienia Autyzm-Polska, Fundacji Helsińskiej, Polskiego Towarzystwa Prawa Antydyskryminacyjnego, Fundacji Helsińskiej, Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego czy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Obok bardzo konkretnych uwag, odnoszących się do konkretnych obszarów i fragmentów sprawozdania, warto zwrócić uwagę na to co stanowi wspólny mianownik szeregu przesłanych ministerstwu opinii, a mianowicie dysproporcje między szczegółowością opisu stanu prawnego a wykazem i analizą podjętych działań.

Przykładowo Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego pisze m.in.:

„Zgodnie z informacją, konsultowane sprawozdanie przedstawia prawo i działania dotyczące wprowadzania w życie Konwencji. Widać jednak ogromną dysproporcję w przedstawianiu stanu prawnego i opisie działań. Działania podejmowane w związku z Konwencją są opisywane na tak dużym poziomie ogólności, że nie sposób wyrobić sobie opinii na temat ich skali i skuteczności. Co prawda dane statystyczne mają zostać udostępnione na wniosek Komitetu ds. praw osób niepełnosprawnych, choć już w niektórych częściach raportu pojawiają się dane liczbowe (czasem dość szczegółowe), jednak w wielu ich nie ma. Nie sposób odnaleźć klucza takiego przedstawiania danych. Poza tym raport, pozbawiony w większości danych liczbowych, pozostaje jedynie spisem działań bez określonego kontekstu - nie pozwala

stwierdzić, na ile działania odpowiadają rzeczywistym potrzebom osób z niepełnosprawnościami. Raport, w części dotyczącej działań, nic nie wnosi do wiedzy o implementacji Konwencji.”

W podobnym duchu formułuje swoje obiekcje Helsińska Fundacja Praw Człowieka:

„Sprawozdanie powinno przedstawiać stan prawny oraz działania zmierzające do wykonywania Konwencji, jednakże można zauważyć znaczącą dysproporcję pomiędzy zaprezentowaniem aktualnego stanu prawnego a opisem konkretnych problemów i działań zmierzających do ich rozwiązania. Pozytywnym aspektem jest odwoływanie się do norm prawnych odnoszących się do praw osób z niepełnosprawnościami, gdyż pokazuje to w jaki sposób prawo polskie odnosi się do tego zagadnienia. Jednak warto byłoby również wskazać, jak prawo jest stosowane w praktyce, jaka jest jego efektywność i jakie wynikają z tego wnioski i problemy.”

Znaczenie dla PK EAPN

Wydaje się, że dokument jest kluczowy z punktu widzenia oceny całościowej polityki wobec osób niepełnosprawnych. Niestety jak wynika z opinii szeregu organizacji, w przedłożonym do konsultacji kształcie projekt w ograniczonym stopniu dostarcza wiedzy jak w praktyce wygląda realizacja praw osób niepełnosprawnych w duchu Konwencji. Dlatego wydaje się zasadne przychylenie ze strony EAPN do stanowiska szeregu organizacji jak Fundacja Helsińska czy Polskie Towarzystwo Prawa Administracyjnego by w sprawozdawaniu realizacji postanowień konwencji strona rządowa w większym stopniu przedstawiała nie tylko prawo, ale także jego praktyczne wykonanie oraz podejmowane działania i osadzenie ich w kontekście problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto należy podkreślić, że w dokumencie nie ma ani słowa o ubóstwie osób z niepełnosprawnościami.

Dokument dostępny na

<http://www.mpips.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnych/w-zwiazku-z-umowami-miedzynarodowymi/projekt-i-sprawozdania-z-wykonywania-przez-polske-konwencji-o-prawach-osob-niepelnosprawnych/>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
4 lipca 2014 r.	MPiPS	Projekt skierowany na komitet stały Rady Ministrów	Wysokie

Wystąpienie RPO do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego ws. dotacji dla niepełnosprawnych studentów i doktorantów

Rzecznika Praw Obywatelskich zaniepokoiło to, że w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw* przyjęto zapis, że dotacja na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom z niepełnosprawnością warunków do pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia zostanie ograniczona wyłącznie do osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem. W Opinii Rzecznika kłóci się to z duchem ratyfikowanej przez Polskę Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, która nie wymaga formalnego potwierdzenia niepełnosprawności w drodze orzeczenia bądź innego zaświadczenia ze strony publicznych instytucji.

Jak zauważa Rzecznik środki pochodzące z dotacji mają służyć różnym instrumentom, nie tylko ściśle finansowym, które umożliwiłyby funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością w związku z podejmowaną przez nich nauką na poziomie wyższym. Przykładem jest dostosowanie podręczników czy zatrudnienie tłumacza języka migowego. Prawdopodobieństwo nadużyć czy marnotrawstwa środków jest w tym kontekście niewielkie.

Choć rzecznik widzi potrzebę kontroli rzeczywistych potrzeb osób ubiegających się o wsparcie w ramach dotacji, jego zdaniem nie jest wskazane narażanie studentów z niepełnosprawnością na uciążliwe i długotrwałe formalności, w sytuacji gdy część osób rzeczywiście niepełnosprawnych nie posiada stosownego orzeczenia. Przykładowo dla osób z zaburzeniami psychicznymi wystarczające wydaje się zaświadczenie lekarskie czy poradni zdrowia psychicznego. W związku z powyższymi uwagami Rzecznik prosi o poinformowanie o decyzjach w sprawie wprowadzenia proponowanych zmian do rządowego projektu.

Znaczenie dla PK EAPN

Postulaty RPO wydają się iść w kierunku ograniczenia wykluczenia i dyskryminacji osób niepełnosprawnych w sferze edukacji na poziomie wyższym, wobec czego zastępują na poparcie przez PK EAPN.

Dokument dostępny na

<http://www.brpo.gov.pl/pl/content/do-mnisw-ws-dotacji-dla-niepelnosprawnych-studentow-i-doktorantow>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
17 lipca 2014r.	RPO	Wystąpienie skierowano do MNiSW	Niskie

Mieszkalnictwo

Raport NIK na temat polityki państwa wobec bezdomności

Jak wynika z Kontroli NIK na temat polityki państwa wobec osób bezdomnych, działania te mają charakter głównie interwencyjny i doraźny, nasilający się w okresie jesienno-zimowym. Słabością systemu wsparcia jest natomiast brak całościowych, systemowych strategii ukierunkowanych na wychodzenie z bezdomności. Stąd też NIK postuluje intensyfikację działań w tym wymiarze.

W Polsce liczbę bezdomnych szacuje się na około 30,7 tys. osób, z czego 80 procent stanowią mężczyźni. W okresie zimowym kiedy intensyfikują się działania państwa na rzecz tej grupy, przeważnie przebywają oni w dużych aglomeracjach miejskich, gdzie najbardziej rozwinięta jest infrastruktura wsparcia.

Ponad 70% bezdomnych przebywa w przygotowanych dla nich placówkach. Na terenie kraju funkcjonuje około 650 placówek, w których znajduje się 22,5 tys. miejsc noclegowych. Nakłady finansowe państwa na ten cel rosły i w 2013 r. osiągnęły 183,6 mln złotych. Placówki wsparcia są prowadzone przede wszystkim przez organizacje społeczne, ale samorządy partycypują w finansowo w ich prowadzeniu.

NIK pozytywnie ocenia działalność samorządów dużych miast i ich współpracę z organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym. Na dostępną pomoc składa się zapewnienie schronienia w noclegowniach, ciepłego posiłku i adekwatnej do pory roku odzieży.

Ośrodki pomocy społecznej wypłacają też zasiłki i opłacają składki na ubezpieczenie zdrowotne. Jak wynika z kontroli, w większości miast osoby bezdomne miały szanse uzyskania porad prawnych, a pracownicy socjalni pomagali też w takich czynnościach jak rejestracja w urzędzie pracy, wyrobienie dokumentów tożsamości czy podjęcie leczenia lub terapii uzależnień. W ramach umów z organizacjami pozarządowymi prowadzone były w większości skontrolowanych placówek grupowe i indywidualne działania mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów bezdomnych, najczęściej związanych z uzależnieniem

alkoholowym, a także wyposażenie ich w społeczne umiejętności, potrzebne do życia poza ośrodkiem.

Jednocześnie, kontrola pokazała też luki w systemie wsparcia osób bezdomnych. Zbyt rzadko w opinii autorów raportu obejmuje się bezdomnych indywidualnymi programem wychodzenia z bezdomności (w sześciu skontrolowanych ośrodkach pomocy społecznej tylko jeden stwarzał taką możliwość). O nieoptymalnym wykorzystaniu tego narzędzia świadczy fakt, że w skali całego kraju w 2012 r. z programów wychodzenia z bezdomności korzystało 3,5 tys. osób (czyli około 1/10 wszystkich bezdomnych i 1/7 tych korzystających z placówek). Dzięki udziałowi w tego typu działaniach usamodzielniało się 2,7 tys. osób bezdomnych.

W ocenie NIK by móc prowadzić systemowe działania na rzecz osób bezdomnych potrzebna jest pogłębiona diagnoza na poziomie lokalnym, która wykraczałaby poza informacje o liczbie wypłaconych świadczeń, liczbie osób którym udzielono schronienia i posiłków. Brak pogłębionej wiedzy, może przełożyć się na złe oszacowanie rzeczywistej skali zjawiska i zakontraktowanie niewspółmiernej do potrzeb liczby miejsc w schroniskach i noclegowniach.

Działania na rzecz osób bezdomnych są świadczone zasadniczo przez organizacje pozarządowe i stowarzyszenia korzystające ze wsparcia samorządu. Kontrola dała podstawy do pozytywnej oceny tego jak organizacje te wykorzystują wsparcie publiczne (organizacje wybierane były w trybie otwartego konkursu, umowy sporządzane prawidłowo, a wyposażenie i obiekty były zgodne z tym co napisano w ofertach)

W raporcie znajdują się także informacje o realizowanym od 2010 r. programie wspierającym powrót osób bezdomnych do społeczności, nakierowanym na aktywizację zawodową i społeczną osób bezdomnych oraz wspieranie profilaktyki. Okazuje się, że jego zasięg i rezultaty są ograniczone ze względu na niewielką skalę środków - łączny budżet wynosi rocznie 5 mln złotych, czyli 2,7% wydatków jakie w 2013 r. poniesiono na finansowanie pomocy osobom bezdomnym. Innym działaniem podjętym przez MPiPS było opracowanie ogólnopolskich standardów jakości usług adresowanych do osób bezdomnych, ale w momencie zakończenia kontroli standardy te nie zostały wdrożone.

Jeśli chodzi o wnioski i wskazówki jakie wystosowała NIK na gruncie przeprowadzonej kontroli jest to przede wszystkim konstatacja że *„w działaniach administracji na rzecz bezdomnych istnieje potrzeba wypracowania takiego systemu, który nie tylko likwiduje doraźne skutki, ale wspomaga przede wszystkim wychodzenie z bezdomności i usuwanie jej przyczyn. W tym celu niezbędne będzie zaangażowanie i współdziałanie wielu instytucji, odpowiedzialnych nie tylko za politykę społeczną, ale też mieszkaniową, rodzinną, imigracyjną, zdrowotną (np. w zakresie wychodzenia z uzależnień,*

depresji itp.). Wszystko to wymaga zapewnienia odpowiedniego finansowania działań zarówno prewencyjnych, jak i aktywizujących wobec osób wymagających wsparcia instytucjonalnego”. NIK sugeruje również że Rada Ministrów powinna pilnie przyjąć przygotowany w 2013 r. „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2012. Nowy wymiar aktywnej integracji”, który przewiduje działania na rzecz rozwoju mieszkalnictwa i budownictwa społecznego, prewencji straty mieszkania, zadłużeniu czynszowemu i eksmisjom. W programie tym określone zostały także terminy realizacji poszczególnych działań, wskazano źródła ich finansowania oraz sporządzono wykaz resortów odpowiedzialnych za wdrożenie i koordynację owych działań.

Znaczenie dla PK EAPN

Raport, z racji tego, że dotyczy jednej z postaci wykluczenia mieszkaniowego i społecznego, jaką jest bezdomność, może okazać się ważny dla PK EAPN ogólnie, a zwłaszcza dla poszczególnych organizacji, które działają bezpośrednio w obszarze polityki na rzecz bezdomnych. Raport pokazuje nie tylko ramy w jakich organizacje te muszą funkcjonować, ale też jak wygląda realizacja tejże polityki w praktyce. Szczególnie warte uwagi, refleksji i działań są wskazane w raporcie luki systemu (jak niewystarczające wykorzystanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności) oraz proponowane przez NIK środki zaradcze.

Dokument dostępny na

<http://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-dzialaniach-panstwa-dla-osob-bezdomnych.html>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
4 lipca 2014r.	Najwyższa Izba Kontroli	Opublikowano na stronie NIK	Wysokie

Pomoc społeczna

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych

Klub Sojuszu Lewicy Demokratycznej złożył projekt ustawy o zmianie ustawy o dodatkach mieszkaniowych, dotyczący zwiększenia zakresu i wielkości pomocy osobom

najuboższym w formie dodatków mieszkaniowych. Ma się to dokonać za sprawą dodania regulacji, która umożliwiłaby przyznanie dodatku mieszkaniowego w sytuacji, w której nie jest możliwe uzyskanie innego lokalu mieszkalnego w tej samej nieruchomości bądź miejscowości przez osobę, która spełnia wymóg niezbędny do przyznania jej dodatku mieszkaniowego jedynie w zakresie wysokości uzyskiwanego dochodu.

W opinii autorów projektu istnieje potrzeba radykalnego zwiększenia zarówno wysokości dodatków jak i ich zakresu, co wynika z danych przytoczonych w uzasadnieniu projektu. Czytamy tam, że realna wysokość dodatków mieszkaniowych spadła na przestrzeni ostatnich dwóch dekad. I choć nominalnie ich wysokość wzrosła o 128 złotych (206%), biorąc pod uwagę dynamikę cen usług mieszkaniowych, wysokość dodatku w latach 1994-2012 dwukrotnie zmalała. Autorzy wskazują, że w większości krajów UE pomoc mieszkaniowa dla najuboższych ma znacznie wyższy poziom.

Drugim ze wskazywanych problemów jest to, że pomoc w formie dodatku mieszkaniowego nie przysługuje w określonych przypadkach. W ustawie z 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych brak jest zapisów umożliwiających przyznanie dodatku wówczas, gdy możliwe jest uzyskanie innego lokalu mieszkaniowego w tej samej nieruchomości lub miejscowości przez osobę, która spełnia wymóg niezbędny do przyznania jej dodatku mieszkaniowego jedynie w zakresie wysokości uzyskanego dochodu, z uwagi na to, że w zasobie mieszkaniowym wynajmującego, spółdzielni nie ma lokalu mieszkalnego odpowiadającego powierzchni użytkowej lokalu, o której mowa w art. 5 tej ustawy. Proponowana w projekcie zmiana ma polegać na dodaniu nowego artykułu, który rozwiązywałby ten problem.

Osoba w tej konkretnej sytuacji ma nabywać uprawnienia do dodatku wyłącznie na podstawie wysokości uzyskiwanego dochodu. Z tego typu pomocy będą mogli korzystać najemcy bądź podnajemcy lokali mieszkalnych, osoby mieszkające w lokalach, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, osoby zajmujący lokal mieszkalny bez tytułu prawnego i oczekujący na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny, zaś wykluczeni z tego typu uprawnień zostaną właściciele mieszkań.

Zdaniem autorów projektu zmiany te wychodzą naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom wielu ludziom w trudnej sytuacji materialnej, którzy zajmują lokale mieszkalne, niespełniające parametrów mieszkaniowych do otrzymania dodatku mieszkaniowego. Dla tych ludzi rosnące od wielu lat czynsze jakie płacą oraz inne opłaty powiązane z powierzchnią lokalu są trudne do udźwignięcia i prowadzą do ich zadłużenia.

Dzięki proponowanym rozwiązaniom nawet w obliczu braku w zasobach

wynajmującego mniejszego mieszkania, będzie możliwe skorzystanie z pomocy gminy w regulowaniu czynszu, jeśli spełnione będzie kryterium dochodowe.

Świadczenia, do których odnosi się omawiany projekt to ważny instrument polityki mieszkaniowej wobec osób najuboższych, jak wynika z danych GUS którymi posłużyli się autorzy w uzasadnieniu: „W 2012 r. wypłacono w Polsce 4883,4 tys. dodatków mieszkaniowych o ogólnej wartości 929,9 mln złotych. Gros tych dodatków przypadło beneficjentom w miastach (89,6% dodatków i 90,8% wartości). Przeciętny poziom jednostkowy dodatków to około 190 złotych, z tego 193 złotych w miastach oraz około 168 złotych na wsi”.

Jeśli chodzi o dynamikę wypłacanych dodatków wzrosła ona w okresie 1995-2012 o 53%, osiągając apogeum w 2003 r. i następnie sukcesywnie spadając. Spadek ten zatrzymał się w 2012 r..

Znaczenie dla PK EAPN

Projekt odnosi się do ważnego dla PK EAPN zagadnienia jakim jest pomoc osobom najuboższym w opłacaniu kosztów mieszkaniowych. Daje szansę na włączenie do systemu wsparcia w formie dodatku mieszkaniowego dla tych ubogich osób, które dotąd nie mogły z niego korzystać i tym samym może przyczynić się do złagodzenia ryzyka wykluczenia społecznego w związku z zadłużeniem mieszkania lub niemożności zaspokojenia innych podstawowych potrzeb na skutek dużych kosztów opłaty czynszu. Wydaje się, że projekt zasługuje na poparcie PK EAPN, zaś zawierające zestawienie danych faktograficznych uzasadnienie projektu również zasługuje na lekturę z myślą o dalszych reformach systemu wsparcia mieszkaniowego osób w trudnej sytuacji.

Dokument dostępny na:

[http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1032-2014/\\$file/7-020-1032-2014.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/Projekty/7-020-1032-2014/$file/7-020-1032-2014.pdf)

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
3 lipca 2014 r.	Klub poselski SLD	Projekt zgłoszony do uzyskania statusu druku sejmowego	Wysokie

Edukacja

Raport Najwyższej Izby Kontroli o zapobieganiu patologiom w szkołach

Jak pokazuje czerwcowy raport NIK zagrożenie patologiami, w tym przemocą, w polskich szkołach jest wysokie. Obok nasilania się tradycyjnych form przemocy słownej i fizycznej, dochodzi rozwijająca się cyber-przemoc (realizowana za pośrednictwem mediów elektronicznych). W ocenie NIK szkoły i pracujący w nich nauczyciele nie radzą sobie z tym problemem, nie umiejąc zdiagnozować sytuacji i rozpoznać zagrożenia. NIK stwierdza że brakuje odpowiedniego wsparcia dla szkół ze strony samorządów i rządu, zaś rządowy program „Bezpieczna i przyjazna szkoła” zakończył się niepowodzeniem.

Jak wynika z kontroli, najpowszechniejszą formą przemocy jest agresja słowna i fizyczna. Na przemoc słowną wskazało $\frac{3}{4}$ z 2 357 ankietowanych uczniów i 43% nauczycieli (na prawie 100). Z kolei o agresji fizycznej mówi 58% uczniów i 15 % nauczycieli. Jak wynika z danych zarówno przemoc słowna jak i fizyczna narasta - w latach 2005/2006 i 2007/2008 na pierwszą formę przemocy wskazywało 52% uczniów, zaś fizyczną - 50%. Cyberprzemoc nasila się i przybiera rozmaite formy: nieprzyjemne SMS-y, e-maile, zamieszczanie w sieci np. na portalach społecznościowych, ośmieszających zdjęć lub filmików czy upublicznianie prywatnych materiałów np. listów lub zdjęć ofiar. Aż co piąty uczeń mówi o wysłaniu nieprzyjemnych sms-ów, e-maili czy wiadomości z pogrózkami.

Obok przemocy, zjawiskiem patologicznym szeroko obecnym w polskiej szkole, jest sięganie po narkotyki i inne środki o charakterze psychoaktywnym, tzw. dopalacze i uzależniające leki. W raporcie przytoczone są wyniki kontroli NIK z 2012 r., z których wynika, że ponad 30% uczniów było świadkiem zażywania narkotyków na terenie szkoły lub słyszało o tym z wiarygodnego źródła. 17% było świadkiem sprzedaży narkotyków na terenie szkoły bądź o tym słyszało. Ponad 28% ankietowanych nauczycieli przyznało, że w ich szkołach istnieje problem zażywania narkotyków przez uczniów. Jako problem wskazywano także palenie tytoniu (76%), picie alkoholu (10%), a także kradzieże (23%) oraz wyśmiewanie, wyszydzenie czy wymuszenia.

Zdaniem autorów kontroli szkoła zawodzi w przeciwdziałaniu tym wszystkim zjawiskom, gdyż działania nie spowodowały spadku zachowań patologicznych. Kuleje przede wszystkim odpowiednia diagnostyka, na której powinny opierać się późniejsze działania zapobiegawcze nauczycieli i pedagogów. Choć NIK docenia fakt, że stosowane programy profilaktyczne były w większości kierowane do całej społeczności (rodziców, uczniów,

nauczycieli), w kilku z nich dyrekcja nie włączyła w działania rodziców. Głównym jednak problemem jest to, że profilaktyka bywa często nieadekwatna do potrzeb i zagrożeń, choćby dlatego, że działania opierały się na źle przygotowanych, czasem nieaktualizowanych przez wiele lat, programach, opartych na ogólnodostępnych danych, a nie identyfikacji problemów w danej placówce. Innym z powodów, dla których programy bywały nieadekwatne do rzeczywistych zagrożeń, było ich ogólnikowe sformułowanie, niepozwalające na ocenę skuteczności. Ponadto tylko co piąta skontrolowana szkoła korzysta ze skutecznych i sprawdzonych programów, zalecanych w krajowym systemie Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego. Problem jest także na poziomie przygotowania kadry do rozpoznawania zagrożeń i wczesnej interwencji. Choć wszystkie poddane kontroli placówki organizowały szkolenia w tym zakresie, jednak wciąż 30% nauczycieli uważa, że nadal nie ma dostatecznej wiedzy na temat ryzykowanych zachowań uczniów. Co trzecia szkoła nie instruuje kadr jak skutecznie sporządzać a następnie implementować programy profilaktyczne.

Odpowiedzialność za nieskuteczność przeciwdziałania patologiom ponosi jednak nie tylko szkoła, ale także brak wsparcia ze strony władz samorządowych. Przykładowo prawie połowa gmin nie przeznaczała dochodów z opłat za zezwolenia za sprzedaż alkoholu na walkę z problemami alkoholowymi i narkomanią (łącznie tym samym art. 18 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi). Ponad połowa gmin nie prowadziła świetlic szkolnych, a inne nieprawidłowo monitorowały realizację obowiązku nauki do 18 roku życia. Działania samorządów podejmowane w ramach tzw. gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych również nie doprowadziły do spadku zachowań patologicznych wśród uczniów.

Kontrola NIK ujawniła także luki na poziomie systemowym, a konkretnie sprzeczność między zapisami ustawy o systemie oświaty a wydanym na jej podstawie rozporządzeniem MEN dotyczącą trybu uchwalania programu wychowawczego przez szkoły.

NIK wezwał Ministra Edukacji Narodowej do wyeliminowania owej sprzeczności. Z kolei gminom zalecono wspieranie szkoły, organizowanie uczniom czasu wolnego w świetlicach, wykorzystywanie dochodów z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wyłącznie na cele związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii i monitorowanie na bieżąco realizacji obowiązku nauki. Dyrektorom szkół NIK zaleca stosowanie działań adekwatnych do sytuacji w danej szkole i poprzedzanie ich rzetelną diagnozą środowiskową. Izba przypomina też o konieczności dokształcania nauczycieli w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom.

Znaczenie dla PK EAPN

Raport wydaje się bardzo istotny dla PK EAPN, gdyż ilustruje rozmaite mechanizmy obecne rzeczywistości szkolnej i polityce edukacyjnej mogące skutkować wykluczeniem jak i dotyczące dzieci i młodzież szczególnie zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją. Wydaje się, że wyniki NIK dotyczące skali i rodzajów zjawisk patologicznych w polskich szkołach jak i zaniechania i słabości polityki edukacyjnej na różnych poziomach od szkoły po Ministerstwo warto potraktować jako asumpt do inicjowania i wspierania określonych działań naprawczych i zapobiegawczych.

Dokument dostępny na:

<http://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-zapobieganiu-patologiom-w-szkolach.html>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
28 lipca 2014 r.	Najwyższa Izba Kontroli	Opublikowano na stronie NIK	Wysokie

Raport NIK z kontroli sprawdzającej stan przygotowania szkół na przyjęcie sześciolatków

Drugim ważnym raportem NIK z lipca poświęconym edukacji jest raport kontroli sprawdzającej stan przygotowania szkół na przyjęcie sześciolatków. Wnioski są bardziej optymistyczne niż te dotyczące obecności patologii w szkołach. Okazuje się, że wszystkie skontrolowane szkoły zatrudniały kadrę wykwalifikowaną do kształcenia najmłodszych oraz posiadają odpowiednio wyposażone sale lekcyjne, wymagane do kształcenia sześciolatków. Natomiast dalszych działań wymagają stołówki oraz toalety. Innym ważnym problemem sygnalizowanym przez NIK jest konieczność organizacji zajęć w oddziałach klas I-III w systemie zmianowym.

NIK ogólnie pozytywnie ocenia działania szkół w stworzeniu warunków do nauki i opieki dla najmłodszych, niemniej sygnalizuje też problemy ze zmianowością:

„NIK sygnalizuje, że istotnym problemem dla szkół może być konieczność organizacji zajęć dla oddziałów klas I-III w systemie zmianowym. W całym kraju wzrosło bowiem, nawet o 70 proc., liczba uczniów w klasach pierwszych. W miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców liczba zorganizowanych klas z pierwszakiemi będzie w wielu szkołach większa od liczby sal lekcyjnych przygotowanych na przyjęcie najmłodszych uczniów. NIK odnotowuje, że problem ten wystąpi przede wszystkim w szkołach położonych na terenie miast na prawach powiatu (24,2 proc.) oraz w gminach miejskich (26,4 proc.).

W najmniejszym stopniu problem ten dotknie szkół położonych w gminach wiejskich (6,8 proc.). Dlatego dyrektorzy szkół, zwłaszcza w dużych miastach, muszą zadbać o ułożenie planów lekcji w sposób uwzględniający dobro najmłodszych uczniów”.

W ramach kontroli sprawdzono 88 szkół oraz dodatkowo pozyskano informacje w trybie ustawy o NIK z 6881 innych szkół publicznych. NIK sprawdzała też wykonanie wniosków pokontrolnych Izby z roku 2013 i większość z nich została przez kontrolowane szkoły zrealizowana.

Wyniki bezpośredniej kontroli 88 szkół okazały się zbieżne z informacjami pozyskanymi dodatkowo przez Izbę, których wiarygodność została potwierdzona na losowej próbie w bezpośrednim badaniu.

Na stronie NIK czytamy: *„Izba ponownie wysłała swoją informację do wszystkich gmin w Polsce. Ubiegłoroczny raport, który dotarł do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, miał niewątpliwie wpływ na usunięcie wielu nieprawidłowości występujących w szkołach w całym kraju. Dziś są one znacznie lepiej przygotowane na przyjęcie sześciolatków niż przed rokiem.”*

Znaczenie dla PK EAPN

Dokument ma umiarkowane znaczenie dla PK EAPN. Pokazuje jednak, że problem nieprzystosowania szkół do potrzeb i możliwości sześciolatków nie jest aż tak wielki jak to by mogło wynikać z temperatury dyskusji wokół tego zagadnienia, aczkolwiek nadal istnieją pewne braki jeśli chodzi o przygotowanie szkół do nauki sześciolatków (dostosowania stołówek i toalet) co może ograniczać możliwości ich pełnego i optymalnego uczestnictwa w systemie edukacji.

Dokument dostępny na:

<http://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-szkolach-dla-szesciolatkow.html>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
31 lipca 2014 r.	Najwyższa Izba Kontroli	Opublikowano na stronie NIK	Niskie

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych

Rozporządzenie określa warunki przyznania pomocy w ramach programu „Wyprawka szkolna”, formy i zakres pomocy oraz tryb postępowania w zakresie realizacji programu.

Zgodnie z rozporządzeniem wsparcie przysługuje trzem grupom:

- uczniom spełniającym kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń rodzinnych;
- uczniom posiadającym orzeczenie o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczniom z następującymi niepełnosprawnościami:
 - 1) słabowidzącym,
 - 2) niesłyszącym,
 - 3) słabosłyszącym,
 - 4) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
 - 5) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
 - 6) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
 - 7) z autyzmem, w tym chorobą Aspergera,
 - 8) z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona w punkcie 1-7,
- uczniom, którzy przekraczają kryterium dochodowe, ale żyją w rodzinach dotkniętych którąś z trudnych sytuacji życiowych, wyszczególnionych w ustawie o pomocy społecznej (udział takich uczniów w całej grupie korzystających ze wsparcia nie może jednak przekroczyć 2%).

Zakres wsparcia jest zależny od etapu kształcenia i waha się w przedziale od 175 do 770 złotych. W tym roku, w odróżnieniu od poprzednich lat, programem nie będą objęci uczniowie klas I szkół podstawowych (poza uczniami niepełnosprawnymi intelektualnie w stopniu umiarkowanym lub znacznie oraz z niepełnosprawnością sprzężoną z którąś z wymienionych) ze względu na to, że od września wchodzi w życie tzw. reforma podręcznikowa, wprowadzająca możliwość korzystania z bezpłatnego elementarza dla uczniów klas pierwszych.

Znaczenie dla PK EAPN

Program, którego tegoroczne zasady określa omawiane rozporządzenie zasługuje na uwagę PK EAPN, gdyż jest ważny z punktu widzenia wyrównywania szans w kontekście dostępu do edukacji, a także stanowi istotny instrument wsparcia socjalnego uczniów defaworyzowanych ze względu na ubóstwo, specjalne potrzeby edukacyjne związane z niepełnosprawnością czy trudną sytuacją życiową.

Dzięki tego typu działaniom możliwe jest choćby częściowe złagodzenie wysokich kosztów zakupu podręczników i innych materiałów szkolnych, które bywają szczególnie uciążliwe i trudne do udźwignięcia zwłaszcza ze strony rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem.

Według danych CBOS w roku szkolnym 2013/2014 wydatki w rodzinach z uczącymi się dziećmi, związane z rozpoczęciem roku szkolnego wynosiły średnio prawie 1 200 złotych. Według różnych szacunków koszt wyprawki może w tym roku jeszcze wzrosnąć. Wydaje się, że istnieją przesłanki skłaniające do monitorowania ze strony PK EAPN wsparcia materialnego rodzin z uczącą się młodzieżą.

Dokument dostępny na:

<http://dokumenty.rcl.gov.pl/DU/rok/2014/pozycja/1024>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
31 lipca 2014 r.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Rozporządzenie ogłoszone w Dzienniku Ustaw	Wysokie

Inne

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu

W lipcu na Komitet Stałej Rady Ministrów został złożony projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (uchwalony 11 sierpnia).

Dokument składa się z diagnozy zawierającej zasadnicze obszary i grupy zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, celów częściowo wynikających z diagnozy oraz priorytetów i działań. Priorytety i działania zaproponowane w projekcie mają służyć osiągnięciu celu zasadniczego jakim jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i

wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej. Cel ten został nieco inaczej określony w tabeli ze wskaźnikami dla programu - zmniejszenie odsetka zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem z 27,2 w 2011 r. do 20-23% w 2020 r.

Cele operacyjne:

- usługi dla aktywności i profilaktyki służące ograniczeniu wykluczenia dzieci i młodzieży;
- gwarancje dla młodzieży, czyli stworzenie szansy dla młodzieży na wejście na rynek pracy i tworzenie rodzin;
- aktywna osoba, zintegrowana rodzina i odpowiedzialna społecznie wspólnota lokalna, co oznacza rozwój usług;
- zapobieganie niepewności mieszkaniowej;
- zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym i zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączenia się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.

Dokument ma charakter operacyjno-wdrożeniowy i ustanowiono go w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju - Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju.

Program wskazuje sześć priorytetów:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
2. Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży.
3. Aktywna integracja w społeczności lokalnej.
4. Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych.
5. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności.
6. Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.

Jeśli chodzi o pierwszy z priorytetów, czyli przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, jego realizacji mają służyć takie działania jak: zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego jako jednej z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży; rozwój usług edukacyjnych i opiekuńczych dla dzieci; wsparcie działań z zakresu profilaktyki wykluczenia społecznego prowadzonych na rzecz rodziny; wsparcie rodzin w kryzysie; poszerzenie zakresu wsparcia w systemie świadczeń finansowych dla rodzin; wsparcie kobiet

i mężczyzn w powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka lub opieką nad osobą zależną.

Drugi z priorytetów odnoszący się do sytuacji dzieci i młodzieży, ma polegać na dostarczeniu kompetencji młodzieży by wejść w dorosłość i na rynek pracy. Realizacji tego celu służą takie działania jak: wzmocnienie funkcji socjalnej i wczesno-interwencyjnej szkoły w koordynacji z rozwojem różnych usług profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży realizowanych poza szkołą w środowisku, unowocześnienie systemu kształcenia młodzieży poprzez zorientowanie na kształcenie kompetencji kluczowych: kreatywności, przedsiębiorczości i kooperacji; doskonalenie modelu kształcenia zawodowego oraz promocja kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy wdrożenie kompleksowego systemu pierwszego zatrudnienia młodzieży opartego o zintegrowanie działania instytucji edukacyjnych, rynku pracy i integracji społecznej.

Trzeci priorytet - aktywna integracja w społeczności lokalnej - ma być osiągnięty poprzez: zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym i zawodowym jednostek i rodzin zagrożonych marginalizowaniem społecznym poprzez system aktywnej integracji; budowę aktywnych, zdolnych do społecznego i ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnych; rozwój społecznych usług użyteczności publicznej, zwłaszcza usług środowiskowych realizowanych przez podmioty sektora ekonomii społecznej, łączących aktywizację zawodową z budowaniem spójnego systemu usług społecznych; poprawę systemu włączenia osób niepełnosprawnych do życia społecznego i zawodowego, poprawę dostępności do świadczeń zdrowotnych oraz działania na rzecz włączenia społecznego migrantów.

Priorytet czwarty to promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów. Obejmuje on stworzenie nowego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku; zwiększenie dostępności i jakości opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji medycznej osób starszych; rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy seniorów oraz rozwój aktywności i wolontariatu seniorów.

Priorytet piąty to zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności. Realizacji tego priorytetu ma służyć rozwój mieszkalnictwa i budownictwa społecznego, zintegrowanie działania na rzecz zapobiegania utracie mieszkania, zadłużeniem czynszowym, eksmisjom i bezdomności; diagnozowanie problemu wykluczenia mieszkaniowego oraz rozwiązywanie problemu bezdomności.

Priorytet szósty to zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej przez co rozumie się uporządkowanie systemu programowania polityki społecznej; zmiana systemu pomocy społecznej w celu zwiększenia bezpieczeństwa obywateli; poprawa dostępności do pomocy udzielanej przez publiczne służby zatrudnienia dla osób

zainteresowanych poprawą swojej sytuacji na rynku pracy oraz dla pracodawców, Jakość pracy socjalnej, usług socjalnych, instytucji rynku zatrudnienia (zatrudnienie, kształcenie, doskonalenie zawodowe, superwizja, standardy usług).

Dokument ma charakter programowy i na obecnym etapie nie powoduje skutków finansowych, oraz nie stanowi podstawy do ubiegania się o dodatkowe środki finansowe. Jego celem jest wyznaczenie kierunków i priorytetów, które w pierwszej kolejności finansowane są z już dostępnych źródeł.

Znaczenie dla PK EAPN

Program został przyjętych przez rząd i obecnie najważniejszym zdaniem jest monitorowanie jego implementacji w tym samego mechanizmu monitorowania i ewaluacji, który został tam zaproponowany.

Dokument dostępny na:

<http://www.mpips.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnych/projekty-programow-i-inne/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-przyjecia-programu-pod-nazwa-krajowy-program-przeciwdzialania-ubostwu-i-wykluczeniu-spoiecznemu-2020-nowy-wymiar-aktywnej-integracji/>

Data wpływu	Zgłoszony przez	Aktualny Stan Prac	Znaczenie dla PK EAPN
18 lipca 2014 r.	MPiPS	Projekt przyjęty przez Radę Ministrów (w sierpniu)	Wysokie

Wnioski

Omówiony projekt Krajowego Programu Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu otwiera pole do zmian w wielu obszarach polityki społecznej, adresowanej do różnych grup wiekowych. Przyjęcie tego dokumentu wydaje otwarciem pewnego procesu, którego rozwój w zgodzie z przyjętymi założeniami będzie wymagał dalszego monitoringu. To zadanie, w które EAPN powinien się włączyć. Samo przyjęcie określonych ram, a nawet konkretnych aktów nie gwarantuje skutecznego rozwiązywania określonych problemów społecznych i realizacji założonych celów. Widać to choćby na przykładzie omówionego w niniejszym opracowaniu raportu NIK na temat przeciwdziałaniu patologiom w szkołach. Okazuje się, że

wiele istniejących przepisów często bywa w praktyce nierespektowanych (jak choćby obowiązek przeznaczania środków z pozwoleń na sprzedaż alkoholu na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii), a ponadto skuteczność przeciwdziałania różnym patologiom i innym problemom społecznym zależy w dużej mierze od wyposażenia w odpowiednie kompetencje poszczególnych aktorów życia społecznego (w tym wypadku głównie nauczycieli) i współdziałania podmiotów na różnych szczeblach polityki społecznej. Skala patologii na jakie narażone jest młodzież szkolna niepokoi, a także zastanawia znacznie słabsza obecność tej problematyki w debacie publicznej niż na przykład kwestia przygotowania szkół do nauki sześciolatków, które jak pokazał drugi lipcowy raport z kontroli NIK - są do realizacji tego zadania statystycznie nieźle przygotowane. Zestawienie obydwu dokumentów może prowadzić do stwierdzenia, że polską szkołę faktycznie trzeba intensywnie reformować, ale nie tyle by sprostały przyjęciu rocznika sześciolatków, ile zapewniła bezpieczne i przyjazne warunki do kształcenia dla młodzieży ogółem. Niektóre wskazówki jakimi środkami można sobie z tym radzić można znaleźć we wspomnianym raporcie NIK.

Z pewnością na uwagę EAPN zasługuje także inny lipcowy raport NIK poświęcony z kolei polityce państwa wobec osób bezdomnych. Warte przemyślenia pod kątem przyszłych praktycznych działań jest jedna z głównych konkluzji raportu, mówiąca o tym, że polityka wobec omawianej grupy ma przede wszystkim charakter doraźno-interwencyjny (zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym), a w mniejszym stopniu mamy do czynienia z działaniami długofalowymi, prowadzącymi do przeciwdziałania tej postaci wykluczenia mieszkaniowego i społecznej reintegracji osób nią dotkniętych. W tym kontekście należy widzieć zapisy Programu MPiPS w części dotyczącej zapobiegania niepewności mieszkaniowej.

Bezdomność często bywa powiązana z innymi stadiami wykluczenia mieszkaniowego i społecznego jakim towarzyszy niemożność uregulowania opłat mieszkaniowych. Problemom ludzi w takiej sytuacji ma zaradzić złożony w lipcu projekt poselski klubu SLD dotyczący dodatków mieszkaniowych i rozszerzenia jego zakresu o kolejne grupy w trudnej sytuacji dochodowej.

Inną grupą zagrożoną wykluczeniem i dyskryminacją są osoby pracujące w oparciu o umowy cywilnoprawne. O ochronę ich praw za pośrednictwem Państwowej Inspekcji Pracy upomniał się Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu do Rady Ochrony Pracy.

Problem zagrożenia dyskryminacją dotyczy także osób niepełnosprawnych, co w odniesieniu do projektu Zmian w ustawie o szkolnictwie wyższym wychwytał Rzecznik Praw Obywatelskich kierując pismo do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Okazuje

się, że podejmowane działania legislacyjne wciąż w niewystarczającym stopniu wyrażają filozofię patrzenia na prawa i uczestnictwo osób niepełnosprawnych w społeczeństwie w duchu ratyfikowanej przez Polskę Konwencji ONZ.

Lipiec przyniósł też rządowy projekt sprawozdania z realizacji owej konwencji. Jak wynika ze stanowisk szeregu organizacji, które swoje opinie przesłały w ramach konsultacji projektu, nie oddaje on pełnego obrazu: na ile i w jaki sposób prawa osób niepełnosprawnych są przestrzegane, a jedynie regulacje prawne. Wydaje się, że to rozminięcie się autorów projektu z oczekiwaniami organizacji reprezentujących niepełnosprawnych może być ważnym sygnałem dla monitoringu polityki społecznej, aby nie koncentrować się wyłącznie na samym przepisach prawnych, ale także na ich implementacji oraz wielorakich działaniach, które służą temu by prawa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem były w pełni urzeczywistniane. W tym kontekście ważne są raporty NIK, które pokazują rzeczywistość implementacji prawa i programów, a także raporty organizacji strażniczych i wyniki badań ewaluacyjnych.